

Mitä männyt näkevät

ANNA SOUDAKOVA

ATENA

KIRJALLIJKUVA VEIKKO SOMERPURO

ANNA SOUDAKOVA (s. 1983) on pietarilaissyntyinen äidinkielen- ja kieltenopettaja, joka muutti 8-vuotiaana Turkuun. *Mitä männyt näkevät* on hänen esikoisromaaninsa ja pohjautuu hänen isoisänsä elämäntarinaansa.

Lähtölaskenta

Turun yliopistollinen keskussairaala, 27. elokuuta 2012

Hämärän, loputtoman pitkän osastokäytävän jälkeen sairaalahuone muistuttaa hetken Hollywood-elokuvien tavasta. Tila tulvii loppukevään valoa, joka sokaisee tulijan. Pikkuhiljaa alkavat erottua käsidesilaitte seinällä, sänkyjen kaarevat päädyt, vierailijoita odottavat puiset tuolit. Katonrajassa televisio näyttää mykkää keskusteluohjelmaa. Hajusteettomalla pesuaineella pestyjen vuodevaatteiden ominaishaju tunkee nenään.

Kaksi vanhaa miestä istuu vastakkaisilla sängyillä ja heiluttelee sairaalasukkaisia jalkojaan. Heidän vilkas keskustelunsa katkeaa, kun astumme sisään.

– Jahas. Nuart vert ja naiskauneut! Kyl tän kelppa!

Äiti ja mummi hymyilevät ja nyökkäilevät miehille. Hei hei. Ihan kuin olisivat ymmärtäneet näiden jutut. Tiedän, etteivät he ole. Ajatukset ovat liiaksi toisaalla – tuon väli-verhon takana, ikkunasängyssä. *Tum, tum, tum.*

Miehet jatkavat juttuaan kävellessämme ohi.

– Onk Messi paras vai? he huikkaavat Samuelille, joka on liimautunut kylkeeni.

Poika katsoo lattiaan, vetää vähän pelipaitaansa. Halaan häntä tiukasti.

Väliverhon takana on hiljaista. Ensimmäisenä ikkunan luokse ehtinyt mummi viittoo meille, että ukki nukkuu. Jäädymme paikoillemme, epäröimme. Jäämme tömistele-mään keskelle huonetta ukkojen utelioiden katseiden alle. A-sairaalan ankeus on heidän valtakuntaansa.

Vielä aamulla äiti koetti puhua meidät ympäri ajamasta turhaa matkaa Helsingistä. Ensi viikonloppuna pitäisi joka tapauksessa tulla Alekseihin lakkiaisiin. Toisaalta mummin ääni oli kuulostanut puhelimesta aivan liian heikolta, valmiilta murtumaan minä hetkenä hyvänsä, kuin jää ensimmäisten yöpakkasten jälkeisenä aamuna. Hän osasi vain huokailla ja väreillä hiljaisuutta luurin toisessa päässä. Mitä siis tehdä? Nikolai laski aamukahvikuppinsa pöydälle ja sanoi, että jos emme nyt lähtisi ajamaan Turkuun, saattaisiin katua sitä koko elämäni. Kuulosti liian rajulta. Ja se tehoi.

Peitto jalkopäässä liikahtaa. Ukki aistii tulomme ja alkaa heräillä lääkehuuruudesta unestaan. *Tum, tum, tum.*

Valkoinen, ohut iho, tyynyllä eri suuntiin töröttävät lumenvalkoiset hiukset, sänki poskilla ja voimattomat, lankamaiset kädet kuin aseteltuina peiton päälle. Vadelma-puuron värinen sairaalapaita täydentää siloteltua epätoivoa. En tunnista. Missä on se pirteä, jäykkä, voimaa ja elämää täynnä oleva mies, joka piti aina huolen siitä, että hänen tukkansa on siististi kammattu ja parta sileäksi ajettu?

Löydän hänet silmistä. Katse osuu minuun, ja se lämmittää.

– *Zdrastvuj, deduška.* Miten voit? tervehdin häntä.

Ukki pakottaa hymyn kasvoilleen. Hän avaa suunsa sa-

noakseen jotakin, mutta sulkee sen taas. Jatkaa vain hymyilyä siirtäessään katseensa Samueliin, iskee silmää, sitten hän katsoo Nikolaita, äitiä ja pysähtyy mummiin.

Mummi on tarttunut ukkia kädestä. Vain se pitää pysy-tyssä. Hän ei muista, millaista on olla vahva, vahvempi. Hän koettaa näyttää ukille pärjäävänsä, mutta me kaikki tunnemme, kuinka huoneen ilma värähtelee hänen kehonsa tärinästä. *Tum, tum, tum.*

– Ruotsi voitti, ukki tokaisee yhtäkkiä.

Hämmästyimme kaikki niin, että jalat ovat pettää alta. Mitä?

– Euroviisuissa, ukki sanoo.

– Mistä tiedät?

– Ukot kertoi.

– Ja sinä ymmärsit?

– Kyllähän minä suomea osaan.

Ukin huikeinta osaamisalaa: tunnelman keventäminen. Sanat astuvat haparoivasti kuivien huulien välistä, mutta silmiin on jo syttynyt leikkisä tuike. Purskahdamme kaikki nauruun. Mummikin. Välähdys toivosta. *Tum, tum, tum.*

Iloisina ehdotamme happihyppelyä, mutta ukki kieltäytyy. Väsyttää kuulemma, ja vähän kylmäkin on. Mummi peittelee hänet kotoa tuodulla villahuovalla, jonka eriväriset viivat piirtävät ruudukkoa ruskealle pohjalle. Happaman imelä tuoksu muistuttaa lapsuudesta. Huopa on kulkenut Karjalasta Pietariin ja sieltä tänne. Kuinka on mahdollista, että tavaroilla on ihmiselämää pidempi taival?

Nikolai lähtee Samuelin kanssa ostamaan kanttiinista jäätelöä. Me muutkin annamme ukin levätä ja menemme haukkaamaan raitista ilmaa.

Siinä seisomme sairaalan turhan suurella parvekkeella – kolme naista, kolme sukupolvea. Väistämme toistemme katseita, ahmimme kesältä tuoksuvaan kevätilmaa ja otamme ajatuksissamme toisistamme tukea. Aika on tehnyt tehtävänsä, ja luonnollinen tasapaino on mennyt sekaisin. Mummi tarrautuu äitiin, äiti etsii minun apuani. Minulta kysytään mielipidettä ja minuun tukeudutaan muka viisaimpana. Miten osaan kannatella heitä? Seinän takana sydän on jo aloittanut lähtölaskennan, ja kohta sen paikalle syntyy hiljainen aukko, jota kukaan ei pysty täyttämään. *Tum, tum, tum.*

Kiinanmyllynkatu peittyy kukkivien lehmusten alle. Sirkkalan kasarmialue kadun toisella puolella on auto siististi ajeltuine nurmikkoineen. Opiskelijat kiirehtivät toukokuun läpi viimeisiin tentteihinsä. Kauempana Tuomiokirkko ilmoittaa kellon olevan kolme. *Tu-tum, tu-tum, tu-tum.* Turku kerää voimia. Taivas on korkea ja sininen.

– Muistutetaan, että vievät häntä vessaan.

– Ja varmaan syömisessäkin pitää auttaa. Täytyy sanoa hoitajille.

Arkipäiväistä ja konkreettista. Pitää keskittyä pieniin yksityiskohtiin, muuten ajatukset karkaavat ja kauhistuvat sitä, että tähän on tultu.

– Kyllä hoitajat tietävät, mitä tekevät. Täällä pidetään hyvää huolta.

Tiedän, että ääneni osaa kuulostaa rauhoittavalta ja luotettavalta. Tiedän, että ainakin hetkeksi mummi uskoo, että tilanne on hallinnassa, ja äiti saa päästää edes yhden helpottavan ajatuksen sydämeensä: kyllä tämä tästä.

Sairaalahuoneessa Samuel nuolee jäätelöään kahden hilpeän potilaan tentatessa häntä:

– No onk se Messi sit ni hyvä? Mää tykkään niin pal Tepsist et emmä muit pelei katokka.

Ukin kosketus on heikko, ja sokaiseva pelko saa jälleen sydämeni jättämään lyöntejä väliin. Mitä jos hän huomaa, että suupieleni nykii ja takahampaani ovat puristuneet yhteen? Miten osaisin olla vahva? Katson ukin valkeaa kättä käsivarrellani ja muistan, kuinka hän tarttui siihen voimiaan säästelemättä. »Kaikki kääntyy parhain päin», hän sanoi. *Tum, tum, tum.*

Hyvästelemme. Ensi viikonloppuna nähdään.

– Jaksat silloin varmasti tulla seuraamaan Alekseis lakiaisia. Tulet edes hetkeksi?

Ukki hymyilee kivun läpi, silittää minua poskesta, puristaa Nikolain kättä kahdella kädellä.

Kun hän tarttuu Samuelia kyljistä halauksen merkiksi, ääni on tuttu ja selkeä:

– Kaikkein tärkein ihminen. Se on tässä.

”Kaikki on sortunut, vain keittiössä elämä pysyy ennallaan.”

Vuonna 1936 Juri juhlii Leningradissa viidettä syntymäpäiväänsä. Hän ei vielä tiedä, että kesän lopussa perhe hajoaa: vanhemmat vangitaan ja hän joutuu siskoineen paahteisen kuumaan Uzbekistaniin.

Kun sisarukset palaavat vuosien kuluttua Leningradiin, he oppivat, millaista on elämä isänmaan vihollisen lapsena. Arjessa selviytymiseen tarvitaan sinnikkyyttä ja oveluutta sekä joku, joka näkee pimeässäkin valoa. Kammottavien tapahtumien keskeltä löytyy rakkautta, ja tatarintuoksuisissa keittiöissä kasvavat pian uudet lapset.

Stalinin vainoista turkulaiseen maahanmuuttaja-arkeen etenevä esikisromaani kuljettaa mukanaan kenkälaatikkoa, jossa odottavat vaiti suvun tärkeät kirjeet. Kun Maria, Jurin lapsenlapsi, saa ne käsiinsä, on tullut hänen aikansa lähteä Sandarmohin mäntykankaalle.

ISBN 978-952-300-654-6 | 84.2

9 789523 006546

